

GS-brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
<http://www.zuid-holland.nl>

Datum
4 november 2025

Ons kenmerk
PZH-2025-881803161
DOS-2019-0005750

Uw kenmerk

Bijlagen
0

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Voortgang moties 1634,1635, 1637, 1638, 1639, 1641, 1642, 1644, 1647, 1651, 1652, 1653 en
toezeggingen LG/T2025.017, LG/T2025.018, LG/T2025.019

Geachte Statenleden,

Tijdens de Statenvergadering van 11 juni jl. heeft u moties 1634,1635, 1637, 1638, 1639, 1641, 1642, 1644, 1647, 1651, 1652, 1653 met betrekking tot de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) aangenomen. Daarnaast zijn de toezeggingen LG/T2025.017, LG/T2025.018, LG/T2025.017 gedaan. We hebben u op 8 juli een behandelvoorstel gestuurd (PZH-2025-875654867). In deze brief informeren we u over de voortgang van de uitvoering van deze moties en toezeggingen.

Motie 1634 Overleg met sector en gemeenten (De Jager, SGP)

In motie 1634 dragen Provinciale Staten het college op om:

- *De uitwerking van de maatregelen in nauw overleg met de sector en de gemeenten te doen met duidelijke mogelijkheden tot participatie*

In uw motie verzoekt u om bij de uitwerking van de SANE-maatregelen in nauw overleg te treden met de sector en de gemeenten, met duidelijke mogelijkheden tot participatie. Het betrekken van stakeholders bij de uitwerking van SANE is wat ons betreft van groot belang om tot een gedegen uitwerking te komen met oog voor de stakeholders en belanghebbenden.

De motie ligt in het verlengde van de toezegging LG/T2025.0.13 van gedeputeerde Van Leeuwen in de Commissievergadering Landelijk Gebied van 28 mei jl. om het vervolg van het participatieproces rondom SANE transparant te maken en hierop te reflecteren in het volgend voorstel in een aparte participatieparagraaf.

Voor het zomerreces is een brief verzonden aan Provinciale Staten en onze stakeholders met de vormgeving van onze stakeholdersaanpak [kenmerk: PZH-2025-876164009]. In het Vervolg SANE

staat de participatieparagraaf, waarin de aanpak via twee lijnen wordt besproken: 1) Informeren en participeren voortgang SANE op hoofdlijnen en 2) Participatie op maatregelniveau. Gemeenten en de sector nemen deel aan meerdere overleg- en participatietafels. Participatie is een integraal onderdeel van SANE. Met de invulling van de participatieparagraaf beschouwen we de motie als afgedaan.

Motie 1635 Proportionele additionaliteit (De Jager, SGP)

In motie 1635 dragen Provinciale Staten het college op om:

- *Via het IPO druk op de politiek en het Rijk uit te oefenen om proportionele additionaliteit in de wet te regelen zodat elke sector stikstofruimte op het moment dat ze haar aandeel voor de natuur heeft geleverd de resterende ruimte voor vergunningen in haar eigen sector kan inzetten.*
- *Voor elke sector inclusief het stedelijk gebied de proportionele opgave in kaart te brengen*
- *Provinciale Staten hierover te informeren bij actuele ontwikkelingen*

Zoals eerder aangegeven lezen we het begrip 'proportionele additionaliteit' in de motie als een verzoek tot splitsing van NH₃ en NO_x in vergunningverlening en daarbij onderscheid te maken naar verschillende sectoren. Daarmee ligt de motie in het verlengde van de toezegging LG/T2025.014 van gedeputeerde Van Leeuwen in de Commissievergadering Landelijk Gebied van 28 mei jl. om de voor- en nadelen van de scheiding van NO_x en NH₃ te onderzoeken en de Commissie daarover te informeren in de verdere uitwerking van SANE. Op dit moment zijn we een analyse aan het maken van de mogelijkheden en (juridische) haalbaarheid om de aanpak van NO_x en NH₃ te scheiden in beleid en/of in vergunningverlening. Over de uitkomsten hiervan wordt u verder geïnformeerd in Q1 2026, of zoveel eerder als mogelijk.

Analyse proportionele bijdrage sectoren

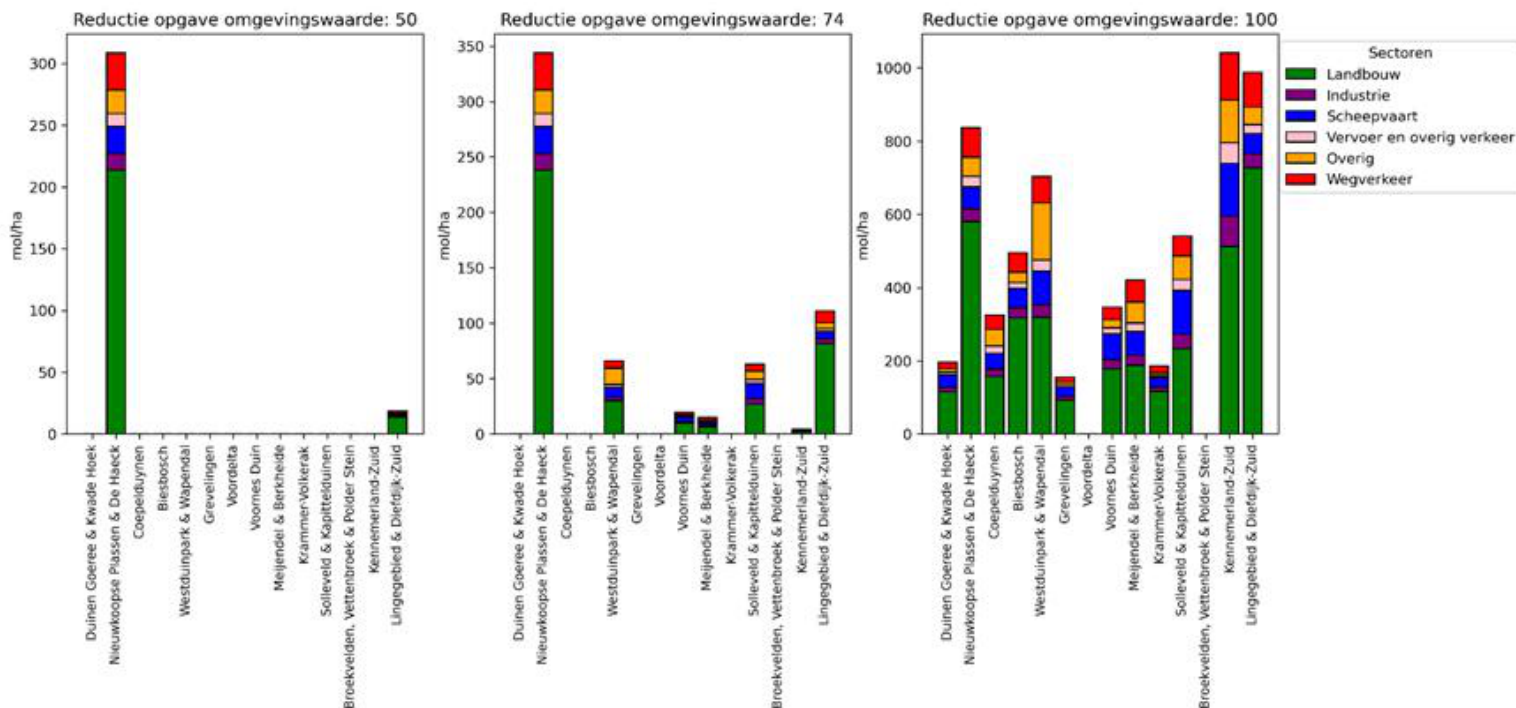
Met het tweede punt roept u op om voor elke sector de proportionele opgave in kaart te brengen. Het is essentieel om per sector in beeld te brengen wat de bijdrage is op de overbelasting in de verschillende Natura 2000-gebieden. Dit vergt veel uitzoek- en rekenwerk en daar is een start mee gemaakt in de afgelopen periode.

De opgave is voor deze analyse is gedefinieerd als het onder de Kritische Depositie Waarde (KDW) brengen van 50, 74 en 100 procent van het areaal in een Natura 2000-gebied. Hiervoor is per Natura-2000 gebied bepaald hoeveel reductie er nodig is om tot deze omgevingswaarde te komen, waarna deze benodigde reductie naar rato verdeeld is over de sectoren die aan depositie op dit gebied bijdragen. Voor de analyse is de sectorverdeling gebruikt die door AERIUS wordt gehanteerd. De uitstotende activiteiten worden dus verdeeld over de sectoren landbouw, industrie, scheepvaart, wegverkeer, vervoer en overig verkeer, en overig. Emissies uit stedelijk gebied en landelijk gebied zijn door de indeling niet 'los te knippen' en de sector stedelijk gebied kan daarom niet separaat worden opgenomen.

Als een sector verantwoordelijk is voor 10% van de depositie, wordt deze sector verantwoordelijk voor 10% van de reductieopgave. Hetzelfde principe geldt voor emissies uit het buitenland. De proportionele opgaven van alle Nederlandse sectoren en van het buitenland tellen samen op tot de

totale reductieopgave. De proportionele opgaven per gebied zijn voor de Nederlandse sectoren hieronder afgebeeld in figuur 1.

Figuur 1: De benodigde reductie proportioneel verdeeld over de sectoren.

Veel van de Nederlandse depositie in Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden is afkomstig uit andere provincies. De uitkomsten van deze analyse zeggen daarom niet direct iets over de opgave voor de Zuid-Hollandse sectoren. Het is een nationaal reductieopgave waar Zuid-Holland slechts voor een deel aan kan bijdragen. Uit de resultaten is niet af te leiden wat individuele bronnen zouden moeten bijdragen. De bijdrage van individuele bronnen is sterk afhankelijk van hun locatie en bronkenmerken. Deze resultaten zeggen daarom ook niks over opgaven van individuele bronnen, maar slechts iets over de opgave van gehele Nederlandse sectoren.

Dit zijn de resultaten van de eerste uitwerking van deze analyse. In de komende periode zal deze analyse gevalideerd worden. De gevalideerde en verder uitwerkte analyse verwachten we in Q1 2026 met uw staten te kunnen delen.

Actuele ontwikkelingen

In het derde punt vraagt u Provinciale Staten te informeren bij actuele ontwikkelingen. Wanneer dit gaat om informatie vanuit het Rijk zullen we dat, in lijn met de staande praktijk, met u delen. We blijven hiervoor de activiteiten van de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN) volgen. Voor de volgende stap op provinciaal niveau, informeren we u zoals hierboven aangegeven in het begin van 2026.

We adviseren u de motie te beschouwen als niet afgedaan tot en met Q1 2026 nadat Provinciale Staten zijn geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek.

Motie 1637 Verduurzaming provinciaal inkoop- en aanbestedingsbeleid ter ondersteuning van SANE-doelstellingen (Negash, GroenLinks-PvdA)

In motie 1637 verzoeken Provinciale Staten het college om:

- *Te onderzoeken op welke wijze en onder welke voorwaarden het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid verder kan worden versterkt om bij te dragen aan de SANE-doelstellingen, met specifieke aandacht voor:*
  - *Expliciete opname van stikstofreductie als strategische doelstelling;*
  - *De inzet van stikstof impacttoetsen bij relevante opdrachten, met differentiatie naar aard en omvang van de opdracht; Het meenemen van maatschappelijke milieukosten in prijskwaliteitverhoudingen;*
  - *Mogelijkheden voor monitoring van gerealiseerde reducties;*
  - *Stimulering van ketensamenwerking en emissiearme innovatie;*
- *De uitkomsten van dit onderzoek zo snel als mogelijk aan Provinciale Staten voor te leggen, inclusief beleidsopties voor eventuele aanpassing van het inkoopbeleid en daarbij actief samenwerking te zoeken met andere overheden om tot gezamenlijke opschaling te komen*

Inkoop heeft inmiddels een opdracht opgesteld voor het gevraagde onderzoek. Momenteel zijn we bezig met de uitvraag (offerteaanvraag/aanbesteding) om een extern bureau te selecteren dat dit onderzoek zal uitvoeren. Dit onderzoek zal de beleidsopties verkennen om het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid verder te versterken ter ondersteuning van de SANE-doelstellingen, conform de motie.

Wij verwachten u hierover in het eerste kwartaal van 2026 te kunnen informeren en adviseren u de motie daarom te beschouwen als niet afgedaan tot en met Q1 van 2026.

Motie 1638 Tegelijkertijd uitwerken van streefwaarden en normering ammoniakplafond (Negash, GroenLinks-PvdA) en toezegging LG/T2025.017

Motie 1638 en toezegging LG/T2025.017 betreffen beide de uitwerking van het emissieplafond ammoniak, daarom bespreken we ze hier in samenhang.

In motie 1638 verzoeken Provinciale Staten het college om:

- *Bij de verdere uitwerking van het ammoniakplafond zowel de variant met streefwaarden als de variant met normerende plafonds gelijkwaardig en zonder voorkeur uit te werken;*
- *Provinciale Staten uiterlijk bij de besluitvorming over deze maatregel in het najaar van 2025 te rapporteren over de uitkomsten van deze uitwerking*

In toezegging LG/T2025.017 is toegezegd door gedeputeerde Van Leeuwen om:

- *In de nadere uitwerking van SANE op te nemen wat wanneer mogelijk is in relatie tot streefwaarden en normeringen.*

In de afgelopen periode is er langs drie sporen gewerkt aan een geborgde reductie ammoniak melkveehouderij (voorheen emissieplafond ammoniak melkveehouderij): een juridische verkenning van de provinciale regelruimte, de ontwikkeling van een prototype stoffenbalans, en de uitwerking van de kwantitatieve analyse om tot perspectief voor de melkveehouderij te komen. De *Vervoluitwerking SANE* en bijlage 8 *Stand van zaken uitwerking geborgde emissiereductie ammoniak*

melkveehouderij gaan in op de huidige stand van zaken wat betreft deze drie sporen. De sporen hebben tot de volgende voorlopige conclusies geleid:

- Er is regelruimte voor de provincie om een geborgd systeem van emissiereductie in te voeren. De omgevingsverordening is hiervoor de aangewezen plek en het natuurspoor is het meest voor de hand liggende aangrijpingspunt. Aanpassing van de omgevingsvisie is een belangrijke eerste stap. Voor een streefwaarde voldoet aanpassing van de omgevingsvisie.
- De prototype stoffenbalans is voldoende robuust om te starten met een beloningssystematiek. Hij is echter niet voldoende robuust voor een juridisch houdbare invoering van een *normerend plafond* op bedrijfsniveau. Het is onwaarschijnlijk dat dat op termijn wel kan. Er zijn wel alternatieven: op gebiedsniveau en/of met een andere vorm van borging. Richting de volgende herziening van de Modulaire herziening omgevingsbeleid landbouw die start in 2026 werken we dit verder uit.
- We ronden een kwantitatieve analyse naar de effecten van een geborgde emissiereductie naar 35-45 kg/ha/jr in de melkveehouderij af in de eerste helft van 2026. Die inzichten zijn de basis voor het eventueel actualiseren van ondersteunend beleid voor de melkveehouderij.

De vervolgitwerking van het maatregelspoor stopt daarmee hier niet, de komende maanden werken we verder door. Het is op dit moment dan ook nog niet mogelijk om precies inzicht te geven in wat wanneer mogelijk is in relatie tot streefwaarden en normeringen. Belangrijk ijkpunt daarbij is de startnotitie voor de Modulaire herziening omgevingsbeleid landbouw, die beoogd is voor juni 2026.

Wij adviseren u daarom de motie en de toezegging te beschouwen als niet afgedaan tot medio 2026, nadat de startnotitie voor de Herziening van het omgevingsbeleid is vastgesteld.

Motie 1639 Emissiearme zones als kans voor natuurherstel en vergunningsruimte (Negash, GroenLinks-PvdA)

In motie 1639 verzoeken Provinciale Staten het college om:

- *Te verkennen of en onder welke voorwaarden emissiearme zones in en rond Natura 2000-gebieden in Zuid-Holland effectief kunnen zijn als aanvullend instrument voor directe reductie van NO_x uitstoot en versterking van natuurherstel;*
- *Daarbij mobiliteit, bouw en logistiek te betrekken;*
- *Deze verkenning in afstemming met betrokken gemeenten, terreinbeheerders, marktpartijen en maatschappelijke organisaties vorm te geven;*
- *Provinciale Staten zo spoedig mogelijk te informeren over de uitkomsten van deze verkenning en de eventuele vervolgstappen;*

Naar aanleiding van motie 1639 Emissiearme zones als kans voor natuurherstel en vergunningsruimte (Negash, GroenLinks-PvdA) is uitgezocht onder welke voorwaarden emissiearme zones rondom Natura 2000-gebieden kunnen bijdragen aan de reductie van NO_x emissies en natuurherstel.

Als eerste stap is een analyse uitgevoerd die voor de Zuid-Hollandse natuurgebieden berekend hoeveel mol NO_x reductie een overgangszone kan opleveren. Uit de voorlopige berekening blijkt dat

voor Westduinpark & Wapendal en voor Solleveld & Kapittelduinen dat er een behoorlijke bijdrage van NO_x emissies komt uit de eerste kilometer rond het gebied.

Bij Westduinpark & Wapendal is deze depositie direct afkomstig uit het aangrenzende stedelijk gebied. Hier loopt al een proces rond het instellen van een emissieloze/emissiearme zone rond de Natura-2000 gebieden in de duinen vanuit de Gemeente Den Haag. We volgen deze ontwikkelingen als provincie nauwlettend en blijven hierover met de gemeente in gesprek

Bij Solleveld en Kappitelduinen is de depositie deels afkomstig van scheepsverkeer, gezien de Nieuwe Waterweg (doorgang vanaf de Noordzee naar de Rotterdamse haven) binnen een eventuele overgangszone zou komen te liggen. We zijn als provincie voortdurend in gesprek met het Havenbedrijf Rotterdam om te onderzoeken op welke manier we de depositie uit het havengebied kunnen verminderen.

We adviseren u hiermee de motie als afgedaan te beschouwen.

Motie 1641 Innovatie-/verduurzamingsfonds, ga in gesprek met de versnellingscoalitie (Nieuwkoopse aanpak 2.0) (Van Woerden, ChristenUnie)

In motie 1641 verzoeken Provinciale Staten het college om:

- *Bij de uitwerking van SANE — met oog op het stimuleren van versnelde emissiereductie — in gesprek te gaan met de versnellingscoalitie over het realiseren van een innovatie/verduurzamingsfonds (Nieuwkoopse aanpak 2.0),*
- *Daarbij nadrukkelijk samen te werken met betrokken agrarische collectieven, gemeenten en bestaande fondsen zoals het Nationaal Groenfonds en partners van de “versnellingscoalitie”: o.a. Havenbedrijf, LTO Noord, SBB, Natuurmonumenten, VNO-NCW, Bouwend Nederland en provincie Utrecht;*
- *Provinciale Staten uiterlijk in Q4 2025 te informeren over de resultaten van deze gesprekken en mogelijke vervolgstappen richting implementatie*

U verzoekt in het eerste punt van uw motie om bij uitwerking van SANE in gesprek te gaan met de versnellingscoalitie over het realiseren van een innovatiefonds. In punt twee verzoekt u daarbij nadrukkelijk samen te werken met betrokken organisaties.

Wij zijn in gesprek met de verschillende partners van de versnellingscoalitie / coalitie duurzaam evenwicht. Waar de uitkomsten van dat gesprek meegaan in de uitwerking van SANE zullen we met de genoemde partijen blijven optrekken. Waar we elkaar kunnen ondersteunen doen we dat ook. Nadere vormgeving van de samenwerking vergt meer tijd. We zullen hierover in Q1 2026 bij u terug komen.

We adviseren u de motie te beschouwen als niet afgedaan tot Q1 2026.

Motie 1642 Onderzoek naar implementatie aanbevelingen biologische landbouw (Van Woerden, ChristenUnie)

In motie 1642 verzoeken Provinciale Staten het college om:

- *De aanbevelingen zoals opgenomen in de notitie van ChristenUnie Zuid-Holland “Aanbevelingen op basis van werkbezoeken en praktijkonderzoek biologische landbouw” integraal te betrekken bij de verdere beleidsontwikkeling en -uitvoering;*
- *per aanbeveling te onderzoeken of, hoe en binnen welk tijdpad deze binnen provinciale bevoegdheden en programma's en andere juridische instrumenten kunnen worden doorgevoerd;*
- *voor Q4 2025 hierover terug te koppelen aan Provinciale Staten, met vermelding van quick wins en waar landelijke inzet of interbestuurlijke afstemming noodzakelijk is.*

In uw eerste punt verzoekt u om de aanbevelingen zoals opgenomen in de notitie van ChristenUnie Zuid-Holland “Aanbevelingen op basis van werkbezoeken en praktijkonderzoek biologische landbouw” integraal te betrekken bij de verdere beleidsontwikkeling en –uitvoering. Deze aanbevelingen zijn onderdeel van de Uitvoeringsagenda Landbouw.

Binnen de Uitvoeringsagenda Landbouw wordt onderzocht of, hoe en binnen welk tijdpad de aanbevelingen uit de notitie van ChristenUnie Zuid-Holland binnen de provinciale bevoegdheden en programma's en andere juridische instrumenten kunnen worden doorgevoerd. Indien na het informeren van Provinciale Staten nog behoefte is aan nadere terugkoppeling over de quick wins, en aan duiding of en waar landelijke inzet of interbestuurlijke afstemming nodig is, wordt dit met Provinciale Staten gedeeld.

De behandeling van de Uitvoeringsagenda Landbouw is uitgesteld. Wij adviseren u deze motie te beschouwen als niet afgedaan totdat de Uitvoeringsagenda Landbouw is gedeeld met Provinciale Staten.

Motie 1644 Juridische borging maatregelen SANE (Van Vliegen, PvdD)

In motie 1644 verzoeken Provinciale Staten het college om:

- *Zich ervan te vergewissen dat te nemen maatregelen in het kader van de nadere uitwerking van SANE voldoende juridisch zijn geborgd;*

Op 11 juni 2025 heeft PS ingestemd met de uitwerking van de voorgestelde sporen van SANE. Eind dit jaar en in januari staat de vervolgitwerking SANE op de agenda van Provinciale Staten om besproken te worden. De vervolgitwerking laat zien dat we binnen de sporen onderzoek en verkenningen hebben uitgevoerd en dat we een richting voor de korte en middellange termijn voorstellen. Onderdeel hiervan is het onderzoek naar de juridische borging. Zo is er voor de geborgde reductie ammoniak melkveehouderij een juridische verkenning uitgevoerd naar de provinciale regelruimte hiervan. Daarnaast wordt er met betrekking tot de aanpak drukfactoren gewerkt aan het vormgeven van de aanpak in de gebiedsprocessen op basis van ecologisch onderzoek naar de drukfactoren voor alle Natura 2000-gebieden en met bijpassende instrumenten. Voor stikstofzonering kijken we ook op welke manier dit het beste kan landen in de omgevingsverordening.

Daarnaast hebben we Pels Rijcken, de landsadvocaat, om advies gevraagd over de borging van de gehele vervolgaanpak SANE. Dit advies zal u natuurlijk ook worden toegestuurd.

Wij adviseren u de motie te beschouwen als niet afgedaan totdat de verdere uitwerking van de maatregelensporen in Provinciale Staten zal worden besproken.

Motie 1647 Ecologische basis van SANE versterken met actuele veldgegevens en onafhankelijke toetsing van natuurdoelanalyses (Veldhuijzen, BBB)

In motie 1647 verzoeken Provinciale Staten het college om:

- *In het kader van de verdere uitvoering van SANE een onderzoek te doen naar de mogelijkheden van representatieve ecologische veldmetingen en onafhankelijke toetsing van natuurdoelanalyses (NDA's) conform de aanbevelingen van de Ecologische Autoriteit, zodat de ecologische onderbouwing van beleidsmaatregelen actueel, onderbouwd en toetsbaar is.*

In motie 1647 verzoekt u het college onderzoek te doen naar de mogelijkheden van representatieve ecologische veldmetingen, conform de aanbevelingen van de Ecologische Autoriteit, en onafhankelijke toetsing van de natuurdoelanalyses (NDA's). Voor de onafhankelijke toetsing van de NDA's is bestuurlijk¹ afgesproken dat de NDA's geïntegreerd zullen worden in de Natura 2000-beheerplancycclus. Dit sluit aan bij de voorstellen zoals geformuleerd in het 'Starktpakket NL van het slot' van de MCEN. Het Rijk heeft opdracht gegeven aan de Ecologische Autoriteit (onderdeel van de commissie voor de milieu-effectrapportage, om de NDA's te toetsen. Deze onafhankelijke organisatie gaat na of de natuurdoelanalyses de juiste informatie bevatten en de juiste beoordeling maken. Hiermee is de onafhankelijke toetsing geborgd.

Daarnaast wordt in het landelijke Verbeterprogramma VHR-monitoring (VVM) gewerkt aan het verbeteren van natuurmonitoring, informatievoorziening en rapportage in Nederland. Dit programma ondersteunt provincies en het Rijk bij het verkrijgen van betrouwbare natuurinformatie en werkt aan versterking van bestaande en nieuwe instrumenten voor natuurmonitoring. Het in de motie verzochte extra onderzoek naar de mogelijkheden van representatieve ecologische veldmetingen wordt daarmee -al uitgevoerd. De provincie is in aansluiting op de VVM bezig met het opstellen van een monitoringsplan voor elk Natura2000-gebied waar zij voortouwnemer voor is, om zo gestructureerd de kwaliteit- en kwantiteitsaspecten representatief te kunnen monitoren.

Specifiek voor de drukfactor stikstof vinden er op dit moment in al onze stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden maandelijks metingen plaats. In het bijzonder in de Nieuwkoopse Plassen vinden continue metingen plaats via het Meetnetwerk dat dit jaar van start is gegaan. Deze metingen worden uitgevoerd door TNO en het RIVM. Praktisch en financieel gezien is opschalen van dit meetnetwerk op dit moment niet haalbaar.

In het beheerplan van Natura 2000 staat beschreven wat we willen monitoren. Hoe we dit willen doen staat in het monitoringsplan. Tegelijkertijd maakt de VVM ook een plan hoe de doelen gemonitord worden. Daarmee adviseren we de motie als afgedaan te beschouwen.

Motie 1651 Neem de gebiedsprocessen serieus! (Both-Verhoeven, CDA)

In motie 1651 verzoeken Provinciale Staten het college om:

---

¹ In het Bestuurlijk Overleg Natuur met de minister op 28 november 2024.

- *Er zorg voor te dragen dat de gebiedsprocessen niet los van, maar in samenhang met de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) worden ingericht.*
- *Gebiedsprocessen actief te ondersteunen met nadruk op maatwerk en uitvoerbaarheid.*
- *Daarbij per gebied expliciet in te zetten op samenwerking met betrokken partijen, inclusief agrarische, bestuurlijke en maatschappelijke partners.*

Met de motie roept u op om zorg te dragen voor samenhang tussen de gebiedsprocessen en SANE. Via het ZH-PLG werkt de provincie aan opgaven voor natuur, water, stikstof, landbouw en klimaat in het landelijk gebied. Zoals aangegeven in de brief over de samenhang tussen het ZH-PLG, SANE en de Herziening van het Omgevingsbeleid biedt de uitwerking van SANE enerzijds kaders voor gebiedsgerichte invulling en anderzijds maatregelen die ondersteunend zijn aan een gebiedsplan. In beide gevallen is er een directe relatie met de gebiedsprocessen. Voor de maatregel 'emissieplafond ammoniak' en maatregel 'overgangszones nabij Natura 2000, waar noodzakelijk en nuttig' geldt dat deze maatregel kaders stelt voor gebiedsgerichte invulling. De maatregel 'strategisch grondbeleid' en 'natuurlijke stoppers' zijn ondersteunend aan de gebiedsplannen.

In het tweede punt verzoekt u om de gebiedsprocessen actief te ondersteunen met de nadruk op maatwerk en uitvoerbaarheid. Bij de verdere uitwerking zoeken wij uiteraard de verbinding met de gebiedsprocessen.

In uw laatste punt van deze motie vraagt u om per gebied expliciet in te zetten op samenwerking met betrokken partijen, inclusief agrarische, bestuurlijke en maatschappelijke partners. Voor de uitwerking van de SANE-maatregelen wordt een apart stakeholders- en participatietraject opgezet. Dit is weergegeven in de participatieparagraaf.

Wij adviseren u de motie te beschouwen als niet afgedaan tot eind Q1 2026. GS zullen in het 1e kwartaal van 2026 rapporteren over de oogst van de gebiedsplannen.

Motie 1652 Ruimte voor legalisatie PAS-melders en interimmers (Both-Verhoeven, CDA)

In motie 1652 verzoeken Provinciale Staten het college om:

- *Bij het Rijk blijvend en actief aan te dringen op een structurele en spoedige oplossing voor de problematiek van de PAS-melders en interimmers zodat zij legaal hun bedrijfsvoering kunnen voortzetten. Temeer omdat vanaf 1 juli 2025 handavingsverzoeken op de PAS-melders en interimmers opgevolgd moeten worden door de Provincie.*

We zijn ons zeer bewust van het belang om te werken aan geborgde stikstofreductie om daarmee vergunningverlening voor PAS-melders en interimmers op gang te brengen. We dragen daar vanuit SANE aan bij, maar primair zijn geborgde maatregelen en een legalisatieprogramma van het Rijk nodig. We blijven dan ook bij het Rijk aandringen op oplossingen voor PAS-melders en interimmers. Hier vindt periodiek bestuurlijk overleg over plaats.

Onlangs heeft de Tweede Kamer ingestemd met een wijziging van de Omgevingswet waarin het Rijk drie jaar langer de tijd krijgt om PAS-melders te legaliseren. Tevens is een amendement aangenomen om ook interimmers in het legalisatieprogramma op te nemen. Wij spreken de minister van Landbouw Visserij Voedselzekerheid en Natuur erop aan dat zij met een effectief

legalisatieprogramma komt en zullen dit de komende periode nauwlettend volgen richting oplevering uiterlijk 1 mei 2026. Ook pleiten we voor tempo in het toetsen van de rekenkundige ondergrens in een proefproces. PAS-melders en interimmers hebben recht op een duidelijk perspectief en er moet alles aan gedaan worden om te voorkomen dat we gedwongen worden om handhavend op te treden.

Wij adviseren u deze motie te beschouwen als niet afgedaan.

Motie 1653 Langjarige pachtcontracten als instrument voor natuurinclusieve transitie

In motie 1653 verzoeken Provinciale staten het college om:

- In het kader van de verdere uitwerking van SANE in kaart te brengen op welke locaties in Zuid-Holland langjarige pachtcontracten kunnen bijdragen aan de transitie naar natuurinclusieve, biologische landbouw en/of extensieve landbouw;
- Daarbij het Buitenland van Rhoon als voorbeeld mee te nemen, en het gesprek te voeren met gebiedscoöperaties en pachters over knelpunten en mogelijkheden;
- Provinciale Staten hierover uiterlijk in het vierde kwartaal van 2025 te informeren, inclusief uitwerking van de maatregel strategisch grondbeleid en bijbehorende aanbevelingen.

De motie verzoekt het college om in het kader van de verdere uitwerking van SANE te onderzoeken op welke locaties in Zuid-Holland langjarige pachtcontracten kunnen worden ingezet als instrument voor een natuurinclusieve transitie. De motie relateert aan het strategisch grondbeleid en het daarmee samenhangend grondinstrumentarium (waaronder meerjarige pachtcontracten met een lange looptijd).

In ons eerdere behandelvoorstel aan u hebben wij aangegeven dat de Uitvoeringsnota Grondbeleid momenteel wordt geactualiseerd. Vaststelling actualisatie Uitvoeringsnota Grondbeleid volgt na vaststelling gewijzigde Financiële Verordening (FV) door PS. De uitgangspunten voor tijdelijk beheer, waarbinnen pachtuitgifte een instrument is, zijn daar onderdeel van. Dit loopt nagenoeg gelijk op met de verdere (gebiedsgerichte) uitwerking van SANE.

De uitwerking van SANE resulteert onder andere in een gebiedsgerichte aanpak die leidt tot een uitvoeringsstrategie met input van gebiedspartijen voor elk gebied van het ZH-PLG. Daarmee sluiten we aan bij de gebiedsprocessen en de (bestaande of te ontwikkelen) kaders in het landbouw(omgevings)beleid en de (geactualiseerde) Uitvoeringsnota Grondbeleid. Op basis van de gebiedsgerichte uitvoeringsstrategieën krijgen we inzicht of en zo ja waar behoefte is aan langjarige pachtcontracten.

Wij adviseren u deze motie vooralsnog te beschouwen als niet afgedaan.

Toezeggingen LG/2025.018 en LG/2025.019

Met toezegging LG/T2025.018 is toegezegd door gedeputeerde Van Leeuwen om

- *zich maximaal in te zetten om boeren te ondersteunen naar een toekomstbestendige landbouw.*

De behandeling van de Uitvoeringsagenda Landbouw is uitgesteld. Wij adviseren u deze toezegging te beschouwen als niet afgedaan totdat de Uitvoeringsagenda Landbouw is gedeeld met Provinciale Staten.

Met toezegging LG/T2025.019 is toegezegd door gedeputeerde Van Leeuwen om

- *Gedeputeerde zegt toe bij de uitwerking van SANE te onderzoeken om: Voorrang te geven aan gebiedspecifieke maatregelen rond de meest kwetsbare Natura-2000 gebieden in Zuid-Holland. Voorrang te geven aan gebiedspecifieke maatregelen in de gebieden waar de gebiedsprocessen het verste gevorderd zijn En de uitkomsten van dit onderzoek in het najaar van 2025 aan PS voor te leggen.*

In het Vervolg SANE staat de prioritering weergegeven. Voor het wegnemen van drukfactoren rondom Natura-2000 gebieden gaan we de adviezen en maatregelen afkomstig uit de onderzoeken gezamenlijk met de gebiedsprocessen verder vormgeven. Het herstellen van de natuur in de gehele provincie lukt niet in één keer. Daarom doen we dit aan de hand van de volgende prioritering.

- De Natura 2000-gebieden waar de meeste urgentie op zitten, zowel vanuit verslechtering van de natuurdoelen als vanuit economische en maatschappelijke impact, zoals rond het Havengebied;
- De Natura 2000-gebieden waarvan de KDW's bijna zijn gehaald, wat bijdraagt aan het mogelijkwerijs snel kunnen verstrekken van vergunningen;
- De Natura 2000-gebieden waar energie op zit vanuit de ZH-PLG gebiedsprocessen;
- Overige stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden;

We adviseren u de toezegging af te doen wanneer het onderzoek naar drukfactoren rondom Natura 2000 gebieden ter informatie is gedeeld met Provinciale Staten.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

voorzitter,

mr. A.W. Kolff